9.2.2022 SYKE/2022/238

Eduskunnan ympäristövaliokunta

eyvk@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen / Suomen ympäristökeskus

asia: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi jätteiden siirroista sekä asetusten (EU) N:o 1257/2013 ja (EU) 2020/1056 muuttamisesta (jätteensiirtoasetus) U 84/2021 vp

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) asiantuntijalausuntoa yllä mainitusta asiasta. SYKE on osallistunut kyseisen U-kirjeen valmisteluun.

SYKE kiittää mahdollisuudesta lausua kantansa ja haluaa tuoda esiin joitakin keskeisiä huomioita esittäen lausuntonaan seuraavaa:

Valtioneuvoston tavoin SYKE pitää komission muutosehdotusta yleisesti ottaen hyvänä ja pääosin kannatettavana. Voimassa oleva jätteensiirtoasetus ei tällä hetkellä huomioi riittävästi nykyisiä EU:n vihreän kehityksen ja kiertotalouden vaatimuksia. Lisäksi ehdotetut toimet jätteiden laittomien siirtojen torjumiseksi ja paljastamiseksi ovat pääosin kannatettavia.

SYKE on kansainvälisten jätesiirtojen toimivaltainen viranomainen Suomessa. SYKE toimii lupaviranomaisena sekä valvoo kansainvälisiä jätesiirtoja yhteistyössä mm. Tullin, poliisin, ELY-keskusten ja kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.

Alla yksityiskohtaisempia huomioita ehdotuksesta:

EU:n sisäiset kansainväliset jätesiirrot

- Ehdotuksessa on pyritty yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan lupakäsittelyä säätämällä sekä viranomaisille että yrityksille nykyistä tiukemmat aikarajat toimenpiteille, kuten esimerkiksi lisätietojen pyytämiselle ja niiden toimittamiselle. SYKE pitää hyvänä pyrkimystä lupakäsittelyn yksinkertaistamiseen. Samalla tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että ehdotetut muutokset tosiasiallisesti nopeuttavat käsittelyä, eivätkä lisää yritysten tai viranomaisten hallinnollista taakkaa.
- SYKE pitää hyvänä ehdotuksena nykyisten menettelyiden ja velvoitteiden yhdenmukaista täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa, kuten yhtenäisten kriteerien soveltamista laitosten ennakkohyväksyntään ja jätteiden luokitteluun.
- SYKE pitää erittäin hyvänä ehdotuksena EU-laajuisen sähköisen tiedonsiirtojärjestelmän (EU EDI) käyttöönottoa, mikä tulee sujuvoittamaan tiedonsiirtoa sekä viranomaisten että yritysten välillä. Tulisi kuitenkin huomioida, että tiedonsiirto nykyisten kansallisten

järjestelmien ja EU EDI -järjestelmän välillä on helppo toteuttaa. SYKEllä on käytössä kansainväliset jätesiirrot – järjestelmä, joka tulisi liitettäväksi rajapinnan kautta EU EDI -järjestelmään.
- SYKE pitää hyvänä myös ehdotusta siitä, että myös kaikista ns. vihreistä jätesiirroista tulisi tehdä ilmoitus EU EDI -järjestelmään. Tällä hetkellä ns. vihreistä jätesiirroista ei ole saatavilla kattavaa tilastotietoa.

EU:n ulkopuolelle tehtävät kansainväliset jätesiirrot

- Komission ehdotus sisältää menettelyn, jossa vientejä OECD-maiden ulkopuolelle kontrolloitaisiin huomattavasti tarkemmin kuin tällä hetkellä. Ehdotuksen mukaan OECD:n ulkopuolisten maiden olisi ilmoitettava komissiolle halukkuudestaan tuoda vihreän jäteluettelon jätteitä sekä tiettyjä muita vaarattomia jätteitä EU:sta ja laitosten kyky käsitellä niitä kestävällä tavalla tulisi varmistaa tiettyjen kriteerien mukaisesti riippumattoman tarkastuslaitoksen toimesta. SYKE pitää ehdotusta asianmukaisen jätteenkäsittelyn varmistamisesta hyvänä. Olisi kuitenkin varmistettava, että OECD-maiden ulkopuolella sijaitsevien laitosten auditoinneille luotaisiin oikeudenmukainen ja sujuva käytäntö.

Laittomat jätesiirrot ja jätesiirtojen valvonta

- SYKE pitää hyvänä komission ehdotusta tehostaa jätesiirtojen valvontaa ja seuraamusten täytäntöönpanoa. Varsinkin ns. vihreiden jätesiirtojen ilmoitusvelvollisuus lisäisi tietoa jätevirroista ja toimijoista sekä antaisi viranomaisille nykyistä paremmat edellytykset puuttua epäiltyihin laittomiin jätesiirtoihin. Epäiltyjen laittomien jätesiirtojen aikaisempaa suurempi paljastuminen saattaisi vaatia lisäresursseja niiden selvittämiseen SYKEssä ja tutkimiseen Tullissa ja poliisissa. Samoin ehdotettu valvonnan tehostaminen ja viranomaisyhteistyön lisääminen sekä kansallisella että EU-tasolla veisi viranomaisresursseja nykyistä enemmän, mikä tulisi huomioida henkilöresursseissa. SYKE pitää kuitenkin hyvänä myös ehdotusta perustaa EU-tasoinen jätesiirtojen valvontaryhmä.
- Ehdotus sisältää laajan tarkastustoimivallan myöntämisen komissiolle. Jätesiirtojen valvonnasta vastaavat tällä hetkellä kansallisesti SYKE ja Tulli yhteistyössä alueellisten ympäristövalvontaviranomaisten ja poliisin kanssa. Valvontaa tehdään SYKEn tekemän tarkastussuunnitelman mukaisesti. SYKE pitää hyvänä sitä, että kansainväliseen jäterikollisuuteen puuttumiseen luotaisiin uusia keinoja, mutta suhtautuu varauksella komissiolle ehdotettuun viranomaisrooliin tehdä mm. yritystarkastuksia jäsenmaissa. SYKE katsoo, että viranomaisvaltuuksin tehtävien tarkastusten ja eri toimijoiden toimivallan rajojen tulee olla selkeät.

Muuta

- SYKE yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että ehdotuksen voimaantulon ja soveltamisen siirtymäajoissa olisi huomioitava kansalliseen toimeenpanoon kuluva aika.
- Ehdotus sisältää lukuisia pieniä käytäntöihin liittyviä muutoksia nykyiseen jätteensiirtoasetukseen verrattuna. SYKE pitää tärkeänä ehdotuksen yksityiskohtien selventämistä käsittelyn edetessä.

Valmistelija:	Ylitarkastaja Hannele Nikander
Muut valmisteluun osallistuneet:	Ylitarkastaja Pirke Suoheimo
	Ryhmäpäällikkö Tuuli Myllymaa